УДК 371.597:37.026.9:37.035.22

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-8\(15\)-14](https://doi.org/10.33296/2707-0255-8(15)-14)

<https://orcid.org/0000-0003-2284-3706>

ДМИТРО ГРИЩУК,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
адміністрування і соціальної роботи
Навчально-наукового інституту
менеджменту та психології ДВНЗ
«Університет менеджменту
освіти»,
м. Київ, Україна
uamission2006@umo.edu.ua

МОЛОДІЖНІ КЛУБИ ЯК ПРИКЛАД ВПРОВАДЖЕННЯ АДАПТАТИВНО-СОЦІАЛІЗАЦІЙНОЇ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Анотація: У статті зроблено аналіз адаптативно-соціалізаційної концепції організації соціальної роботи у закладах освіти та розглянуто зміст, напрями та форми діяльності молодіжних організацій у закладах освіти як одну із дієвих форм зазначеної концепції. На основі аналізу літератури виявлено актуальність подальшого наукового пошуку щодо місця молодіжних організацій у закладах освіти соціально-педагогічного впливу на здобувачів освіти. Так в основі адаптативно-соціалізаційної концепції соціальної роботи визначено активний рух особистості до визначення та вирішення суспільних проблем у взаємодії із конкретною спільнотою (члени молодіжної організації та члени територіальної громади). Адаптативно-соціалізаційна діяльність соціальної служби у закладі освіти має меті акумуляцію соціального потенціалу учнівської молоді для реагування на соціальні запити учнівської та громадської спільноти. Наголошено на провідній ролі педагогічного колективу у діяльності організації та визначено перші кроки створення такої організації та подальші механізми взаємодії із нею. Підкреслено роль молодіжної організації у закладі освіти у процесі особистісного розвитку здобувачів освіти, а також можливої корекційної роботи соціальної служби. Акцентовано на місці організації у позиціонуванні освітнього закладу у територіальній громаді. Виділений адаптивний та соціалізуючий потенціал активної громадської діяльності як в межах закладу освіти, так і в територіальній громаді. На прикладі діяльності молодіжного клубу «Соколи» у Васильківському академічному ліцеї «Престиж» (м. Васильків, Київська область) проілюстровано позитивну

динаміку зростання рівня соціалізованості членів клубу, адаптованості до реалій та викликів життя у місцевій громаді, обізнаності в організації та реалізації соціальних проєктів, готовності до презентації та захисту своєї діяльності у взаєминах із членами громади, умотивованості на подальшу активну громадську діяльність як серед однолітків, так і серед дорослих. Перспективами подальшого наукового пошуку визначено розробка моделі системи позакласної діяльності здобувачів освіти на прикладі діяльності шкільної молодіжної організації, визначення напрямів взаємовідносин та взаємодії членів організації із соціально-педагогічною та соціально-психологічною службами у закладі освіти, опрацювання нових напрямів просвітницької та проєктної діяльності організацій, удосконалення системи соціально-педагогічного забезпечення громадянської соціалізації у діяльності молодіжних організацій у закладі освіти.

Ключові слова: молодіжні клуби, молодіжна організація, громадянська соціалізація, соціальна робота, адаптивність, адаптативно-соціалізаційна концепція, заклад освіти.

Вступ. Сучасні економічні, геополітичні та суспільні виклики, що вирують у світі, не оминають і нашу країну. Український народ за останні шість років опинився в принципово нових умовах організації та реалізації стратегії зміцнення та розвитку націєтворчого руху. Для збереження курсу на розбудову самостійної соборної держави українці мусять віднині рахуватися не тільки із зовнішньою кон'юктурою, але й з рухом внутрішніх процесів, що відбуваються у суспільстві та впливають на загальний хід державотворення. У відповідь на цивілізаційні трансформації першої половини ХХІ століття західний світ націоналізується та зрушує акценти у бік внутрішньої політики на розвиток та зміцнення свого внутрішнього соціального капіталу. Україна не є винятком. В умовах війни на Сході та постійних економічних і політичних потрясінь, на часі звернутися до власного соціального потенціалу який зосереджений здебільше серед молоді, звернувши увагу на її потреби у саморозвитку, самовдосконаленні і активності у соціумі та спробувавши «прив'язати» її (молоді) соціальну пропозицію до соціального попиту суспільства загалом. І заклад освіти в цьому адаптативно-соціалізаційному

процесі може відігравати ключову роль, акумулюючи в собі прогресивний просвітницький, науковий, ресурсний та соціальний капітал.

Останні дослідження та публікації. Адаптивно-соціалізаційна теорія соціальної роботи та різні її аспекти у педагогіці була предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців протягом тривалого часу (Г. Єльнікова, І. Калайков, М. Лукашевич, І. Мілославова, І. Мигович, З. Рябова, І. Сімонін, Н. Смелзер, Л. Фесік, Т. Шамова, Т. Шибутані та ін.) та не загубила своєї актуальності і сьогодні. Залишається, наприклад, відкритою дискусія про співвідношення, залежність та межі понять «адаптація» та «соціалізація». Діяльність дитячих та молодіжних організацій як форми позанавчальної практики здобувачів освіти стала об'єктом наукових пошуків О. Безпалько, І. Беха, Л. Божович, І. Зязюна, В. Кузя, О. Лісовця, С. Чернети та ін. Проте залишається недостатньо опрацьованими питання діяльності дитячих та молодіжних організацій у закладах середньої загальної освіти, роль таких організацій у виховному процесі та їх вплив на соціалізаційні процеси у територіальній громаді.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз основних характеристик діяльності молодіжних клубів «Соколи» як форми адаптивно-соціалізаційної концепції соціальної роботи у закладі освіти. Для досягнення мети сформульовані наступні завдання: (і) проаналізувати наукові дослідження по проблемам організації соціальної роботи на основі зазначеної концепції (розділ 1); (ii) визначити основні характеристики та напрями діяльності молодіжної організації у процесі організації та проведення соціальної роботи в закладі освіти (розділ 2); (iii) проаналізувати діяльність молодіжних клубів «Соколи» як форму адаптивно-соціалізаційної концепції соціальної роботи у Васильківському академічному ліцеї «Престиж», м. Васильків, Київська область (розділ 3).

Виклад основного матеріалу. (і) На думку М. Лукашевича адаптивно-соціалізаційна концепція соціальної роботи є результатом осмислення та пошуків взаємозв'язку та взаємовпливів адаптації і соціалізації [1]. Маючи цілу низку подібностей та відмінностей, вони залишається невід'ємними складовими загального руху особистості у бік суспільства та засвоєння нею загального соціального досвіду. Проте ми згодні з М. Лукашевичем в тому, що адаптація, на відміну від соціалізації, має більш окреслену або конкретизовану сферу, обмежуючись конкретною спільнотою. В педагогічній науці існують поняття *адаптивне управління* (Г. Єльнікова), *адаптивне керівництво* (Т. Берне, Г. Сталкер), *адаптивне навчання* (Є. Ямбург), *адаптивна школа* (Т. Шамова, Т. Давиденко). Кожне із них окремо, та всі вони разом розкривають процес пристосування особистості до певних вимірів її буття. Осмислюючи ці поняття у контексті соціальної роботи у закладі освіти, ми можемо виокремити основні структурні компоненти адаптації учнівської молоді до певної освітньо-виховної моделі у самому закладі та соціально-поведінкової моделі у територіальній громаді – напрями та порядок взаємовпливу, взаємопристосування, взаємопоєднання та взаємоспрямування зусиль для досягнення спільної мети. Адаптивно-соціалізаційна концепція дає можливість побудувати соціальну роботу в закладі освіти не тільки з урахуванням особистісних, вікових відмінностей учнівської молоді, їх психологічних та фізичних станів, але в той же час винайти необхідні механізми включення цієї молоді у життя конкретної соціальної спільноти (територіальної громади). Це, у свою чергу, в майбутньому прискорить та поліпшить наступний етап соціалізації особистості у суспільне буття у межах нової спільноти (переїзд на нове місце проживання для продовження навчання або для роботи), бо ця особистість вже буде озброєна певним досвідом взаємопристосування, взаємовпливу та взаємодії. Одним із дієвих напрямів діяльності молодіжної організації у закладі освіти є активна громадська

діяльність у межах закладу (патронат, дебатні клуби, самоврядування) та у територіальній громаді (волонтерство, благодійність, громадсько-політична діяльність). Саме громадсько активна практика є найкориснішою у процесі адаптації юнаків і дівчат до реалій дорослого життя навкруги, бо вона охоплює майже всі сфери соціальних стосунків.

(ii) Концепція роботи молодіжної організації у закладі освіти не є новою чи оригінальною. На сьогодні майже всі заклади загальної середньої освіти та заклади вищої освіти мають у своїй структурі дитячі та молодіжні організації (клуби за інтересами, гуртки, козацькі осередки, уряди та парламенти тощо). Деякі аспекти ролі таких організацій в процесі соціалізації її членів було розглянуто в дослідженнях зарубіжних (Дж. Йоунісс, Дж. Мак Леллан, М. Йатес, Г. Лейдвіг, Дж. К. Томас та ін) і вітчизняних науковців (І. Зверєва, Л. Коваль, Л. Орбан, С. Харченко, О. Лісовець, В. Кулик та ін.). Роль дитячих та молодіжних організацій у закладі освіти в процесі громадянської соціалізації за кордоном, наприклад у США, цінується на високому рівні. За результатами досліджень участі підлітків і молоді у позакласній діяльності, що були проведені різними групами науковців були зроблені висновки про її значний вплив на становлення активної громадянської позиції не тільки у відповідному віці, але й у дорослому житті [2]. Робота американських шкільних організацій пропонує великий вибір різних видів та напрямів діяльності від дебатних клубів та клубів за інтересами до шкільних театрів або груп волонтерської діяльності. Особливе місце у громадянському вихованні школярів посідають організації шкільного самоврядування [3]. Шкільні організації в США здійснюють значний вплив в ідеологічному вихованні молоді, мотивуючи її на діяльність до суспільного добробуту і гармонії [4]. В Україні останнім часом поширюється ідея про позитивний вплив діяльності шкільних організацій в плані патріотичного, громадянського, естетичного, екологічного та духовного виховання. Тут можна згадати про осередки «Пласту», про Всеукраїнське

творче об'єднання «Крокс», і про козацькі республіки ВГО «Українське реєстрове козацтво», і про Адаміську школу козацько-лицарського спрямування та багато інших шкільних учнівських організацій. Проте слід зазначити, що глобальні зсуви у суспільній свідомості, у державній стратегії щодо виховання підлітків і молоді, у нормативно-правовому забезпеченні відповідної форми соціалізаційної діяльності ще чекають нас попереду. Сьогодні ідея підліткових та молодіжних організацій у закладі освіти долає шалений опір, який можна охарактеризувати двома словами: «формалізм» та «фобія». Про формалізм в освіті згадували на кінці минулого століття (С. Гончаренко [5]), проте і сьогодні ця проблема залишилася актуальною (А. Шевчук [6]). Будь яка шкільна організація може бути «на папері», її можуть виставляти під час перевірок або загальних заходів, але по суті її діяльність зведена до нуля і факт її існування жодним чином не впливає на соціалізаційні процеси у закладі освіти. У виправдання приводяться найчастіше аргументи економічної природи - від відсутності фінансування до відсутності приміщення для діяльності організації. З фобіями пов'язані спогади про шкільні організації часів СРСР – піонерські та комсомольські. При чому сьогоднішнє доросле покоління було безпосередніми учасниками вже у період глибокої системної кризи, що поглинула ці рухи, і залишило на пам'яті самі непривабливі їх риси. Для подолання вищезазначеного опору прогресивним науковцям, освітянам-новаторам, громадським активістам, керівництвом місцевих громад, небайдужим громадянами слід провести ретельне всебічне комплексне дослідження ролі «реальної» шкільної організації у динаміки рівнів якості організації соціальної роботи в закладі освіти та процесів громадянської соціалізації учнівства. Зміст такого дослідження має включати проблематичну, тематичну, гіпотетичну, методологічну, моделюючу, програмну, аналітичну та презентаційну складові. Дослідження має на меті пошук, аналіз та формування концептуальних засад системи підліткових та молодіжних організацій у

зкладах освіти. При чому сам заклад освіти має відігравати в цьому дослідженні не просто роль статистичної бази, але може виступати партнером у розробці теоретико-методологічної бази діяльності шкільних учнівських організацій та активним впроваджувачем ідеї адаптативно -соціалізаційної концепції організації соціальної роботи.

Проте сучасний заклад освіти має докласти зусиль, щоб змінити своє позиціонування у суспільстві. У відповідь суспільство позбудеться низки сталих застарілих та хибних міфів про систему освіти. Серед них можна згадати міф про те, що заклад освіти – це така собі «закрита» територія, де діти перебувають певний час і набувають тільки елементарних життєвих навичок, а справжня практична наука ще тільки попереду; або міф про те, що заклади середньої освіти це місце перебування дітей з першого по одинадцятий класи, тому «до та після» вже залишаються поза увагою; або головним у закладі освіти є виконання програм міністерства, яке підтверджується цифрами, за якими, часто не буває змісту; або міф про заклади середньої професійної освіти як місця, куди ідуть ті, хто нікуди не хочуть йти або нікуди більше їх не беруть. Перелік таких міфів можна продовжувати, проте організована соціалізаційна діяльність закладу освіти, наприклад загальної середньої освіти, допоможе зрушити з місця міцну кригу стереотипів, ламаючи хибні уявлення мешканців територіальної громади, в тому числі і самих дітей про систему національної освіти. У свою чергу заклад освіти зможе стати на вістрі прогресивних змін у суспільстві, як це неодноразово було протягом нашої історії. Пам'ятаємо хто на селі, чи у маленькому містечку вважався самим мудрим, освіченим? Хто грав активну роль у громадському і політичному житті громади? Вірно – вчитель. З іншого боку перед закладом освіти стає завдання ефективної організації та виконання внутрішньої соціальної політики. Освітняни мають визнати за шкільною організацією партнерський статус у виховній роботі закладу освіти та право впливати на процес громадянської соціалізації учнівської молоді.

Успіх діяльності організації значною мірою залежить від позиції, яку займає адміністрація закладу та педагогічний колектив. У визначенні першочергових кроків з боку закладу освіти по організації діяльності молодіжної організації ми можемо адаптувати запропонований Г. Єльніковою алгоритм трансформації «звичайної» школи в громадсько активну школу [7]. Зазначений зміст соціальної роботи освітнього закладу має включати *аналіз існуючого стану школи* (розробка та моніторинг виконання шкільної місії, оцінка використання громадянського суспільного інноваційного досвіду для покращення життя самої школи та громади); *ініціація якісних змін* (розроблення нових форм соціальної роботи у закладі освіти та окреслення перспектив розвитку школи у контексті розвитку молодіжної організації); *оцінка потреб школи та зовнішнього середовища* (пошук актуальних для шкільної організації напрямів громадської діяльності, визначення її місії, мети та формулювання завдань); *визначення ресурсної бази* (пошук партнерів, спонсорів, меценатів та інших джерел фінансування громадської діяльності молодіжної організації у закладі освіти та у територіальній громаді); *створення творчої групи* (залучення педагогічного колективу, батьків, фахівців із громадськості, бізнесу, політики для створення наглядової ради організації, створення керівних органів організації та набір її членів). Молодіжна організація може стати дієвим інструментом розбудови ефективних взаємовідносин та плідної взаємодії соціально-педагогічного корпусу із здобувачами освіти. Не є секретом, що шкільна політика часто сприймається підлітками як продовження загальної політики дорослих – далекої від проблем та реалій молодого життя, в результаті чого у молодих людей формується антагоністичне відношення до будь-яких норм, правил та дій у процесі шкільного виховання. В такій ситуації молодіжна організація може слугувати засобом «транслітерації» соціально-педагогічного впливу в адекватну для юнаків та дівчат форму – шкільне партнерство (шкільні плебісцити, «антишкола», самоврядування та ін.).

Молодіжна організація, акумулюючи в собі найцінніший соціальний капітал серед добувачів освіти, може стати дієвим провідником цінностей, мети, завдань, форм і засобів соціальної роботи у закладі освіти.

Для виконання місії та завдань молодіжної організації ззовні заклад освіти має вибудовувати взаємодію із місцевою громадою. Така взаємодія може розвиватися у наступній послідовності: 1) вивчення соціального замовлення на загальну середню освіту, потреб територіальної громади на освітні послуги, які пропонує школа; 2) визначення ресурсів громади на використання в навчально-виховному процесі; 3) перетворення школи на осередок розвитку громади [7]. Заклад освіти, як основна ланка системи освіти, акумулюючи в собі прогресивний просвітницький, науковий, ресурсний та соціальний капітал, має взяти на себе роль місцевого провідника руху соціалізації мешканців місцевої територіальної громади. Діяльність місцевого або регіонального соціалізаційного кластеру, який вміщує в собі такі інститути як родина, активна громадськість, громадські і релігійні організації, органи влади, бізнес, буде ефективною за наявності певної рушійної сили, яка відповідатиме за його зміст, форми, методи, засоби, ресурсне забезпечення. На наше переконання заклад освіти має всі можливості очолити такий рух у своїй місцевості. Таким чином молодіжна організація у закладі освіти може стати інструментом впливу на територіальну громаду та предметом взаємовідносин і співпраці з нею. До вже існуючих напрямів взаємодії школи та громади [8] можна додати *ресурсний* (використання матеріально-технічної бази закладу освіти для суспільних потреб громади), *проектний* (спільна розробка, організація та проведення соціально активної діяльності у закладі освіти чи на території громади), навчально-методичний (розробка та впровадження методичних комплексів за актуальними темами, як наприклад, «Основи бізнесу», «Протидія домашньому насильству», «Школа подружнього життя», «Школа ефективної місцевої політики» та ін.).

(iii) Діяльність молодіжного клубу «Соколи» на базі Васильківського академічного ліцею «Престиж», м. Васильків, Київська область розпочалася у 2017 році. На районному методичному семінарі-практикумі для директорів з виховної роботи «Громадянська соціалізація молоді як соціально-педагогічна проблема в умовах реалізації концепції Нової української школи», який проводився в зазначеному закладі освіти була презентована авторська програма «Козацький Часопис». Ця програма являє собою методичний комплекс з організації громадянської соціалізації молоді через мережу молодіжних територіальних клубів «Соколи». На сьогодні такі клуби діють у рамках діяльності громадської організації «Возлюби» у Києві та Київській області, Рівному, Харкові. Адміністрація закладу показала високу зацікавленість в організації на базі школи місцевого осередку мережі клубів «Соколи». Методичний напрям діяльності шкільного клубу очолила вчителька історії Т. Поплавець, роботу за проектним напрямом забезпечувала учнівська команда клубу у співпраці з адміністрацією закладу. Так, у період 2017-2019 років члени клубу, учні 8-9-х класів отримали комплекс нових знань про козацьку добу української історії, про визначні персоналії та події в Україні у першій половині ХХ ст., відкрили для себе основні риси характеру сучасної Людини-Громадянина, дізналися про базові правила вирішення міжособистісних конфліктів. Безперечно отриманні теоретичні знання відбилися певною мірою в свідомості юнаків та дівчат, що не може не вплинути на загальний соціальний фон та рівень шкільної успішності у даному закладі освіти. Провідне місце в діяльності клубу займає проєктний напрям. За робочими планами кожний клуб протягом року має провести три великі соціальні проєкти, один з яких члени організації мають презентувати та захистити на річних загальних міжклубівських зборах «Сокільські ігри».

В 2019 році «Сокільські ігри» проводилися на базі ліцею в Василькові. Місцевий шкільний молодіжний клуб на цих іграх презентував проєкт

оздоблення пішохідних переходів пришкільній місцевості спеціальними дорожніми знаками та манекенами у повний зріст дитини на узбіччі. Цей проєкт був створений та реалізований зусиллями членів клубу у тісній співпраці із місцевою громадою (опитування батьків та перехожих про особливо небезпечні місця на дорозі у пришкільній місцевості; проведення просвітницької акції для дорослих, батьків та здобувачів освіти різного віку про правила переходу через проїжджу частину; розповсюдження друкованої інформаційної продукції) та місцевою адміністрацією (захист проєкту та отримання міського гранту на його реалізацію). Під час проведення зовнішньої діяльності клубу «Соколи» окрім суспільно-корисних результатів у благоустрою та забезпеченні правопорядку в місцевості (оновлення дорожніх знаків, дорожнього полотна, розстановка манекенів), було досягнуто цілу низку важливих послідо­ків, а саме: а) зростання ступеню довіри серед населення до молодіжних організацій; б) нарощування кількості серед дорослих з визнанням суспільно-корисної діяльності підлітків та молоді; в) примноження віри серед самих хлопців та дівчат у свої сили та спроможність до вчинення змін навколишньому житті; г) збільшення рівня умотивованості учнівської молоді на подальшу активну громадську діяльність. За результатами таємного голосування серед журі, проєкт клубу «Соколи» з ліцею «Престиж» було визнано найкращим і члени клубу отримали грошову нагороду. Одним із ефективних засобів підвищення рівня умотивованості на подальшу клубну діяльність, розвитку особистісних рис «Людини-Громадянина» є участь активу клубів «Соколи» у щорічних літніх таборах, де вони під час активного відпочинку продовжують рух духовного та соціального самовдосконалення.

Висновки. Перспективи подальших досліджень. Молодіжна організація у закладі освіти може відігравати роль акумулятора соціальних рухів всередині цього закладу та ззовні у взаєминах із територіальною громадою. Вона може стати своєрідним мостом між закладом освіти та

суспільством в їх соціальній комунікації, між молоддю та суспільством в задоволенні їх соціалізаційного попиту і пропозиції. Для ефективної діяльності молодіжного клубу слід дотримуватися певного комплексу умов, серед яких ми можемо підкреслити: 1) організація діяльності клубу має будуватися навколо певної ідеології (наприклад, патріотизм, соціальна толерантність, консерватизм, громадянськість, екологічний захист та ін.) або навколо певної ціннісної системи (цінності українського націоналізму, християнські цінності, цінності козацької доби та ін.). Це складатиме теоретичний зміст діяльності клубу; 2) діяльнісний підхід має стояти на вістрі інших підходів організації діяльності організації. Саме практичне відтворення отриманих знань є запорукою зміцнення «зліпку» «Я-Українець» та подальшого формування Людини-Громадянина. Причому практична діяльність клубу має займати не менше двох третин всієї роботи організації; 3) принцип максимальної автономії організації від адміністрації та системи виховної роботи закладу освіти. Молодіжний клуб виступатиме в такому разі як її автономна частина. Головною метою діяльності організації є створення умов для адаптації молоді до життя, проблем, запитів, викликів суспільства, на вирішення яких зосереджена її соціальна активність. Заклад освіти в такому випадку виступатиме як наглядовий орган, який забезпечує умови для ефективної діяльності клубу (контроль за виконанням завдань, надання ресурсної допомоги, легалізація фінансової діяльності організації та ін.); 4) налагодження широкого кола зовнішніх зв'язків організації (актив територіальної громади, громадські та релігійні організації, органи самоврядування, бізнес, соціальні служби) для подальшої соціальних комунікацій для досягнення програмних цілей молодіжного клубу; 5) організація системи просвітницької діяльності клубу у межах територіальної громади, яка зосереджена на її членах (наприклад батьки здобувачів освіти або місцева молодь). Заклад освіти в партнерстві з організацією проводить або бере участь у тренінгах, зустрічах щодо

формування здорового способу життя, попередження домашнього насильства, булінгу та ін.

Таким чином молодіжний клуб, як вид молодіжної організації, який діятиме у стінах закладу освіти в контексті системи виховної і соціальної роботи, може стати дієвим засобом впровадження змін щодо його позиціонування у суспільстві. Крім цього такий клуб гратиме провідну роль в організації соціально-педагогічного супроводу процесу соціалізації здобувачів освіти в цьому закладі. У перспективах подальших наукових досліджень зазначеної теми є розробка моделі системи позакласної діяльності здобувачів освіти на прикладі діяльності шкільної молодіжної організації, визначення напрямів взаємовідносин та взаємодії членів організації із соціально-педагогічною та соціально-психологічною службами у закладі освіти, опрацювання нових напрямів просвітницької та проєктної діяльності організацій, удосконалення системи соціально-педагогічного забезпечення громадянської соціалізації у діяльності молодіжних організацій у закладі освіти.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи : навчальний посібник / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. 2-е вид., доп і випр. К.: МАУП, 2003. 168 с.
2. Ladewig H. Assessing the impact of 4-H on former members / Howard Ladewig, John K. Thomas. – College Station: Texas Tech. University, 1987. 365 p.; Hanks M. Adult voluntary associations and adolescent socialization / Michael Hanks, Bruce K. Eckland // The Sociological Quarterly. 1978. № 19. P. 481-490.
3. Verba S. Voice and equality: civic volunteerism in American politics / Sidney Verba, Kay L. Schlozman, Henry E. Brady. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1995. 480 p.
4. Голубкова Н. Л. Роль молодіжних організацій та рухів у становленні активної громадянської позиції американських школярів. *Педагогічні науки: вісн. Житомир. держ. ун-ту*. 2008. Вип. 42. С. 69-73.
5. Гончаренко С. У. Проблеми гуманітаризації змісту шкільної освіти. *Педагогіка і психологія*. 1999. № 4. С. 17–25.

6. Шевчук А.В. Стандартизація освіти як важлива умова розвитку регіональних освітніх систем. *Регіональна економіка*. 2013. №1. С. 107-113. URL: file:///C:/Users/dema/Desktop/regek_2013_1_15.pdf
7. Адаптивне управління в освіті: професійні та громадсько активні школи: Кол. Монографія / Г.В. Єльнікова, С.Г. Кравець, О.О. Загіка та ін./За заг. і наук. ред. Г.В.Єльнікової. Харків: Мачулин 2019. 370 с., с. 307.
8. Громадсько активні школи в Україні: кроки до дій / Упорядники: Н.Софій, Ю.Кавун. К.: Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2005. 160 с.

REFERENCES

1. Lukashevych M. P. Teoriia i metody sotsialnoi roboty : navchalnyi posibnyk / M. P. Lukashevych, I. I. Myhovich. 2-e vyd., dop i vypr. K.: MAUP, 2003. 168 s.
2. Ladewig H. Assessing the impact of 4-H on former members / Howard Ladewig, John K. Thomas. – College Station: Texas Tech. University, 1987. 365 p.; Hanks M. Adult voluntary associations and adolescent socialization / Michael Hanks, Bruce K. Eckland // *The Sociological Quarterly*. 1978. № 19. P. 481-490.
3. Verba S. Voice and equality: civic volunteerism in American politics / Sidney Verba, Kay L. Schlozman, Henry E. Brady. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1995. 480 p.
4. Holubkova N. L. Rol molodizhnykh orhanizatsii ta rukhiv u stanovlenni aktyvnoi hromadianskoi pozytsii amerykanskykh shkoliariv. *Pedahohichni nauky: visn. Zhytomyr. derzh. un-tu*. 2008. Vyp. 42. S. 69-73.
5. Honcharenko S. U. Problemy humanitaryzatsii zmistu shkilnoi osvity. *Pedahohika i psykholohiia*. 1999. № 4. S. 17–25.
6. Shevchuk A.V. Standartyzatsiia osvity yak vazhlyva umova rozvytku rehionalnykh osvitnikh system. *Rehionalna ekonomika*. 2013. №1. S. 107-113. URL: file:///C:/Users/dema/Desktop/regek_2013_1_15.pdf
7. Adaptivne upravlinnia v osviti: profesiini ta hromadsko aktyvni shkoly: Kol. Monohrafiia / H.V. Yelnykova, S.H. Kravets, O.O. Zahika ta in./Za zah. i nauk. red. H.V.Yelnykovoi. Kharkiv: Machulyn 2019. 370 s., s. 307.
8. Hromadsko aktyvni shkoly v Ukraini: kroky do dii / Uporiadnyky: N.Sofii, Yu.Kavun. K.: Vseukrainskyi fond «Krok za krokom», 2005. 160 s.

ДМИТРИЙ ГРИЩУК

доцент кафедры педагогики, администрирования и социальной работы,
Учебно-научный институт менеджмента и психологии, Университета
менеджмента образования, Киев, Украина

МОЛОДЕЖНЫЕ КЛУБЫ КАК ПРИМЕР ПРИМЕНЕНИЯ АДАПТИВНО-СОЦИАЛИЗАЦИОННОЙ КОПЕЦЕПЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

Аннотация: в статье сделан анализ адаптативно-социализационной концепции организации социальной работы в учреждениях образования и рассмотрены содержание, направления и формы деятельности молодежных организаций в учебных заведениях как одной из форм указанной концепции. На основе анализа литературы выявлено актуальность дальнейшего научного поиска относительно места и роли молодежных организаций в учебных заведениях и социально-педагогического влияния на учащихся. Так в основе адаптивно-социализационной концепции социальной работы подчеркнута движение личности к определению и решению общественных проблем во взаимодействии с сообществом (члены молодежной организации или члены территориальной общины). Адаптативно-социализационная деятельность социальной службы в учебном заведении имеет целью аккумуляцию социального потенциала учащейся молодежи для реагирования на социальные потребности других учащихся и общества в целом. Отмечено ведущую роль педагогического коллектива в деятельности организации и определены первые шаги создания такой организации, а также дальнейшие механизмы взаимодействия с ней. Подчеркнута роль молодежной организации в учебном заведении в процессе личностного развития учащихся, а также в возможной коррекционной работе совместно с социальной службой. Акцентируется на месте организации в позиционировании образовательного учреждения в территориальной общине. Выделен адаптивный и социализирующий потенциал активной гражданской деятельности как в пределах учебного заведения, так и в территориальной общине. На примере деятельности молодежного клуба «Соколы» в Васильковском академическом лицее «Престиж» (г. Васильков, Киевская область) проиллюстрировано положительную динамику роста уровня социализированности членов клуба, адаптированности к реалиям и вызовам жизни в местной общине, осведомленности в организации и реализации социальных проектов, готовности к презентации и защиты своей деятельности перед членами общины, мотивации на дальнейшую активную общественную деятельность как среди сверстников, так и среди взрослых. Перспективами дальнейшего научного поиска определены разработка модели системы внеклассной деятельности учащихся на примере деятельности школьной молодежной организации, определение направлений взаимоотношений и взаимодействия членов организации с социально-педагогической и социально-психологической службами в учебном заведении, разработка новых направлений просветительской и проектной деятельности организаций, совершенствование системы социально-педагогического обеспечения процесса гражданской социализации в деятельности молодежных организаций.

Ключевые слова: молодежные клубы, молодежная организация, гражданская социализация, социальная работа, адаптивность, адаптативно-социализационная концепция, учебное заведение.

DMYTRO GRYSHCHUK,

Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor of Pedagogy,
administration and social work of the Scientific Research Institute
management and psychology of the Higher Education University "Education
Management University",
Kyiv, Ukraine

YOUTH CLUBS AS AN EXAMPLE OF IMPLEMENTATION OF ADAPTIVE-SOCIALIZATION CONCEPT OF SOCIAL WORK IN SCHOOL

Abstract: The article analyzes the adaptive-socialization concept of organization of social work in educational institutions and considers the content, directions and forms of activity of youth organizations in educational institutions as one of the effective forms of this concept. Based on the analysis of the literature, the relevance of further scientific research on the place of youth organizations in educational institutions of social and pedagogical influence on the educational recipients was revealed. Thus, the basis of the adaptive-socialization concept of social work determines the active movement of the individual to identify and solve social problems in interaction with a specific community (members of the youth organization and members of the territorial community). Adaptive-socialization activities of the social service in the educational establishment aim to accumulate the social potential of the student youth to respond to the social requests of the student and community. The leading role of the pedagogical team in the activity of the organization was emphasized and the first steps of creation of such organization and further mechanisms of interaction with it were determined. The role of the youth organization in the educational establishment in the process of personal development of the educational recipients, as well as the possible corrective work of the social service are emphasized. Accentuated on the site of organization in positioning of educational institution about territorial community. The adaptive and socializing potential of active public activity is highlighted both within the educational establishment and in the territorial community. The example of the activity of the Sokoly Youth Club at the Vasylkiv Academic Lyceum "Prestige" (Vasylkiv, Kyiv region) illustrates the positive dynamics of increasing the level of socialization of club members, adaptation to the realities and challenges of life in the local community, awareness of the organization and implementation of social activities, readiness for presentation and protection of their activities in relations with members of the community, motivation for further active social activity among both peers and adults. Prospects for further scientific research determine the development of a model of extracurricular activities of educational recipients on the example of school youth organization, determine the directions of relationships and interaction of members of the organization with socio-pedagogical and socio-psychological services in educational institutions, working out new

directions of educational and educational organizations, social and pedagogical support of civic socialization in the activities of youth organizations in the institution and education.

Keywords: youth clubs, youth organization, civic socialization, social work, adaptability, adaptive-socialization concept, educational institution.